

Гайда Л. А. Музеї, присвячені життю і діяльності Василя Сухомлинського, на його батьківщині – Кіровоградщині. // Збірник матеріалів ІХ Міжнародної науково-практичної конференції і XXIII Всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю: Щоб у серці жила Батьківщина» – Луцьк: Надстир'я, 2016. – С.37-40.

**Музеї, присвячені життю і діяльності Василя Сухомлинського,
на його батьківщині – Кіровоградщині**

Серед видів музеїв за профілем українське законодавство визначає історичні – загальноісторичні, військово-історичні, історії релігії, історико-побутові, археологічні, етнографічні. Педагогічні музеї, так і музеї, що присвячені діяльності окремих осіб, не виокремлені у загальнодержавній статистиці. Проблему класифікації музеїв педагогічного профілю в контексті формування освітньо-культурологічного простору України досліджувала Ю. Г. Павленко. Нею уточнено сутність поняття «музеї педагогічного профілю» як культурно-освітнього осередку, призначеного для збереження, вивчення й використання предметів, які мають органічний зв'язок із педагогічними науками, освітньою галуззю й педагогічною діяльністю; розподілено основні види музеїв педагогічного профілю на чотири групи: власне педагогічні музеї, музеї освіти як галузі, спеціалізовані музеї (за фахом педагогічної діяльності) та комплексні [7]. Таким чином, музеї, присвячені життю та діяльності видатних педагогів, відносять водночас до історичних, меморіальних та педагогічних.

Нами досліджувалась проблема діяльності музеїв при навчальних закладах України. Так, за часи незалежності України ми спостерігаємо зростання кількості меморіальних музеїв, присвячених життю й діяльності видатних земляків. За даними на 2010 рік найбільше створено музеїв при навчальних закладах, присвячених життю й діяльності: письменників – 118, учасників Другої світової війни – 70, вчених – 22, політичних та громадських діячів – 11, художників – 10, педагогів – 9, скульпторів – 6, співаків – 5, тощо [2,8].

Кіровоградська область має найбільше в Україні музеїв, присвячених життю відомих педагогів – І. Г. Ткаченку, А. С. Макаренку та В. О. Сухомлинському. Найбільш відомий – педагогічно-меморіальний музей Василя Олександровича Сухомлинського у Павлиші Онуфріївського району Кіровоградської області, який було офіційно відкрито 19 лютого 1975 року відповідно до Постанови Ради Міністрів УРСР №85. Музей має кілька особливостей, поєднання яких надає йому рис унікальності. Він розташований у головному приміщенні школи, яку 22 роки незмінно очолював Василь Олександрович. Фонд педагогічно-меморіального музею В. О. Сухомлинського становить 22350 одиниць зберігання. Основна цінність музейної колекції – у наявності документів-оригіналів: рукописів літературних і науково-педагогічних праць Василя Олександровича, особистих документів тощо. Експозиція музею поділяється на дві частини. Перша – педагогічна: це три експозиційні зали, де експонати розміщені за хронологічним принципом: дитячі,

юнацькі роки В. О. Сухомлинського, становлення його як педагога, керівника, науковця (1918-1960 рр.); творці історії Павлиської середньої школи (В. О. Сухомлинський і колектив однодумців); гуманізм – головний світоглядний принцип педагогічної творчості В. О. Сухомлинського (1960-1970 рр.); світ пізнає педагогіку В. О. Сухомлинського; розділ «Учитель, дружина, мати», присвячений Г. І. Сухомлинській. Друга – меморіальна частина: квартира, де жила сім'я Сухомлинських, сімейна бібліотека. Вона відображає середовище діяльності та побуту педагога–керівника, вчителя, вченого, сім'янина. Пріоритетним напрямом діяльності музею є дослідження та популяризація життя і діяльності Василя Олександровича, що робить музей одним із провідних центрів сучасної сухомлиністики [1].

Досить активно презентує педагогічну спадщину педагога-земляка музею В. О. Сухомлинського при комунальному вищому навчальному закладі «Олександрійський педагогічний коледж імені В. О. Сухомлинського». Вказаний музей був створений у 1970 році, а в 1980 – йому присвоєно звання «Народний». Тривалий час екскурсоводом був директор музею, соратник В. О. Сухомлинського, кандидат педагогічних наук І. А. Шевченко. Експозиція включає 12 розділів: дитячі та юнацькі роки В. Сухомлинського; участь В. О. Сухомлинського у Великій Вітчизняній війні; педагогічна діяльність в Удмуртії; перші наукові праці, захист дисертації, діяльність на посаді директора школи; основні культи школи; громадська діяльність В. О. Сухомлинського; І. Г. Ткаченко – соратник В. О. Сухомлинського; В. О. Сухомлинський – педагог сьогодення і майбутнього; увічнення пам'яті В. О. Сухомлинського; твори, видані в нашій країні і за кордоном. Уся діяльність музею здійснюється з метою використання та популяризації педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського і тісно зв'язана з навчально-виховним процесом. На початку кожного навчального року обирається рада музею в кількості 5 студентів, які беруть участь у плануванні роботи, проводять екскурсії, виступають в академічних групах тематичними повідомленнями. Матеріали музею використовуються у процесі підготовки та проведення щорічної урочистої лінійки, присвяченої Дню народження В. О. Сухомлинського, створення та поповнення куточків В. О. Сухомлинського у навчальних аудиторіях і кабінетах. Щорічно для груп нового набору проводяться оглядові екскурсії з метою ознайомлення із життям і творчою діяльністю видатного педагога. Серед відвідувачів – учасники регіональних методичних об'єднань, нарад-семінарів викладачів вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації, випускники коледжу, учні базових загальноосвітніх навчальних закладів. Уся робота в музеї здійснюється в системі навчально-виховного процесу педагогічного коледжу і спрямована на вивчення, популяризацію та застосування педагогічної спадщини видатного педагога-гуманіста. Також, щорічно організовуються екскурсії до меморіально-педагогічного музею В. О. Сухомлинського в селищі Павлиш [5].

У 2009 році на базі Кіровоградського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського було відкрито музейну кімнату з історії освіти Кіровоградщини [6], до експозиції якої включено

матеріали про створення авторської школи Сухомлинського у Павлиші, творче середовище його педагогів – його сучасників та співпрацю з інститутом удосконалення вчителів. Упродовж багатьох десятиліть саме Кіровоградський інститут післядипломної педагогічної освіти став творчою лабораторією з проблем впровадження творчої спадщини Василя Сухомлинського у практику роботи навчальних закладів, про що свідчить електронний ресурс «Серце віддане дітям» [8]. У кожному районі та місті області працюють опорні школи з указаної проблематики, оформлені тематичні куточки в методичних кабінетах, шкільних бібліотеках, учительських кімнатах. Як приклад можна навести кімнату-музей В. О. Сухомлинського при Йосипівському навчально-виховному комплексі «Загальноосвітня школа I-III ступенів-дошкільний навчальний заклад» Новомиргородського району Кіровоградської області [3], а також кімнати Василя Сухомлинського у дошкільних навчальних закладах міст Кропивницького (Кіровограда) та Олександрії.

Багато років діє іменна аудиторія Василя Сухомлинського при Кіровоградському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка, де розміщені інформаційні стенди про життя і діяльність видатного педагога-земляка, постійно організуються наукові зібрання та проствітницькі заходи. Так, нещодавно було організовано круглий стіл, присвячений 25-річчю утворення Асоціації В. О. Сухомлинського, яка була створена саме у Кіровограді у 1990 році [4].

Таким чином, на Кіровоградщині як батьківщині Василя Олександровича Сухомлинського, зібрано різнобічні музейні колекції, які мають значний потенціал в контексті дослідження, вивчення, збереження та популяризації творчої спадщини видатного педагога-земляка.

Література і джерела:

1. До 40-річчя створення педагогічно-меморіального музею Василя Олександровича Сухомлинського – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pmu.in.ua/news/40_lit_stvor_mus_syhomlinskii/
2. Каталог музеїв при навчальних закладах України / Упор. Л. А. Гайда. – Кіровоград: Лисенко В. Ф., 2012. – 136с.
3. Кімната-музей В. Сухомлинського при Йосипівському навчально-виховному комплексі «Загальноосвітня школа I-III ступенів-дошкільний навчальний заклад» Новомиргородського району Кіровоградської області – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://schoolj.at.ua/index/0-30>
4. Круглий стіл «Українській Асоціації імені Василя Сухомлинського – чверть століття» – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://koippo.in.ua/vsukhomlynskyi/2016/02/08/kruglyj-stil-ukrayinskij-asotsiatsiyi-imeni-vasylya-suhomlynskogo-chvert-stolittya/>
5. Музей В. О. Сухомлинського при комунальному вищому навчальному закладі «Олександрійський педагогічний коледж імені В. О. Сухомлинського» – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pmu.in.ua/pedago_memor_mus_ukraini/musei_syhomlinskogo_pri_ol_eksandriskomy_koledgi/.

6. Музейна кімната з історії освіти Кіровоградщини – [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://koipro.in.ua/museum/>
7. Павленко Ю. Г. Музеї педагогічного профілю як фактор професійної підготовки майбутніх учителів. Харків – 2008. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: – <http://www.disslib.org/muzeyi-pedahohichnoho-profilju-jak-faktor-profesiynoyi-pidhotovky-majbutnikh-uchyteliv.html>
8. Серце віддане дітям – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://koipro.in.ua/vsukhomlynskyi/>